

J.M.J. Farjon
Bibliotheek de Haaff
Postbus 241
6700 AE Wageningen
Intern LU-adres: ALTERRA-
WEST

ISN:
585504

via MONOGRAFIE OPGEHAALD 2003/01/06
JAVA

flex041.bib-
ibn.wau.nl

Titelisin: 260096

Bijhouwer, J.T.P. West-Friesland bij Venetie. (1960)

Gewenst: Fotokopie

Leveren via EMAIL Email adres: J.M.J.Farjon@alterra.wag-ur.nl

Pagina's:

1-2 *MA 6*

UB SPEC.COLL.

BrkwAF48

N beschikbaar

isn 260096

UB jrg. 1 (1957) - 19 (1975)

NN 08790

*jrg. 4 (1960) no. 2
(maandoplat) p. 58-59*

Boerderijtje bij Piove di Sacco.

Prof. Dr. Ir. J. T. P. Bijhouwer,
hoogleraar aan de
Landbouwhogeschool te Wageningen:

West-Friesland bij Venetië

In zijn „Polderland in Italië” (1928) verhaalt Korthals Altes over Nederlandse bedijkers. De kleurigste figuur onder hen is wel Nicolaas Cornelisz. de Wit, bijgenaamd Scapekaas. Deze Katholieke Kennemer, omtrent 1577 geboren, had het plan Nederlandse Katholieken met hun gezin aan te werven voor kolonisatie in Italië. In Rome poogde hij octrooi te krijgen, in 1629, voor de Pontijnse moerassen, tegelijk is hij schijnbaar in onderhandeling over andere mogelijkheden, en poogt in 1639 voor de Republiek Geneda een kolonie van Hollanders te stichten op Corsica.

Scapekaas schijnt meer promotor en avonturier te zijn geweest dan kundig waterstaatsingenieur, „van dit alles is niets gekomen” (Korth. A., p. 46), hij miste volharding en organisatietalent.

In de omgeving van de Po-delta moet reeds eerder, omstreeks 1600, een ander Nederlander werkzaam zijn geweest, Gillis van den Houte, een echte „dicmastro”, over wie de opdrachtgevers zeer tevreden waren. Zoals de naam al doet vermoeden, is deze Van den Houte een Zeeuw geweest, evenals waarschijnlijk Everardo Corceine, welke naam Korth. Altes aanziet voor een Italianisering van Kortgene. In het einde van de achttiende eeuw schijnen weer Nederlandse inpolderaars aan het werk te zijn geweest nabij Comacchio, halverwege tussen Venetië en Rimini.

Deze gegevens uit Korthals Altes waren mij reeds opgevallen, voor ik in september 1959 een studiereis ging maken naar de Povlakte. Bij het bezoeken van het gebied bij de Podelta werd dus scherp rondgezien naar mogelijke tekenen van Nederlandse invloed. Daar was echter alles nieuw werk van de Italiaanse waterstaatsingenieurs.

Maar tussen Adria en Padua, in de oudere polders, kwamen wij in gedeelten die in opzet sprekende gelijkenis vertoonden met de Schermer, eveneens een midden-boezemkanaal met wegen aan weerszijden.

Daar, en iets noordelijker, bleken ook verspreid tussen de typisch Italiaanse boerenhoeven, in twee etages met vlakke daken van romaanse pannen en rose-bekalkte muren een gering aantal afwijkende te liggen, ouder en van totaal andere opzet. Dit waren gebouwtjes met een vrijwel vierkante plattegrond, gewitte muren van nog geen twee meter hoog, en een zeer steil piramidiaal dak van riet en Arundo Donay, het mediterrane rietgras.

Wegens hun ouderdom (en vreemdheid?) was er slechts nog een als keuterboerderij in gebruik, de twee andere waren respectievelijk bijschuur van een moderner Italiaanse hoeve en bergruimte voor een aangebouwde landarbeiderswoning. Als boerderijtype zou dit ongetwijfeld te rekenen zijn tot de Westfriese stelp. Het enige verschilpunt met boerderijtjes

in de omgeving van Schagen of Spanbroek was het grote hoiluik in het voor-dakschild, boven de woonvertrekken. Op 17e eeuwse gravures meen ik dit echter ook wel te hebben gezien bij stelpen. De grootste van de drie gebouwtjes mat ongeveer 10 x 8 meter, wat kan kloppen voor een stelp met „vierkant” van ongeveer 3 x 4 meter.

Heeft hier, twintig kilometer ten westen van Chioggia, dan toch een Westfriesse kolonisatie plaats gevonden, waarover Korthals Altes geen gegevens vond bij zijn archiefstudie? Of is in dit moerassige Po-gebied, met overvloedig riet, honderd of honderdvijftig jaar geleden een boerderijtype ontstaan dat sprekend op het Nederlandse lijkt?

De eerste onderstelling lijkt waarschijnlijker dan de tweede. De Italiaanse stelpen zijn oud en kennelijk niet meer in tel, over twintig jaar kunnen zij alle zijn afgebroken of afgebrand.

De inpolderings- en kolonisatiegeschiedenis, de inventarisatie van oude boerderijen behoren niet tot mijn taak. *Wie kan archief-gegevens over West-Friesland bij de Po verstrekken of opzoeken, wie is bereid na te zoeken hoeveel er nog bestaan, en die opmeten en fotograferen?*

Eigenlijk zou een ervan naar ons Openluchtmuseum behoren te verhuizen, als bewijs van de ouderdom der Nederlands-Italiaanse culturele betrekkingen.

Links boven: Oude boerderij bij Piove di Sacco thans als bijschuur in gebruik.

Boven: Bij Campagna Lupo; met aangebouwde Italiaanse arbeiderswoning.

Links: Het voorbeeld van een originele Westfriesse stelp in de omgeving van Alkmaar.